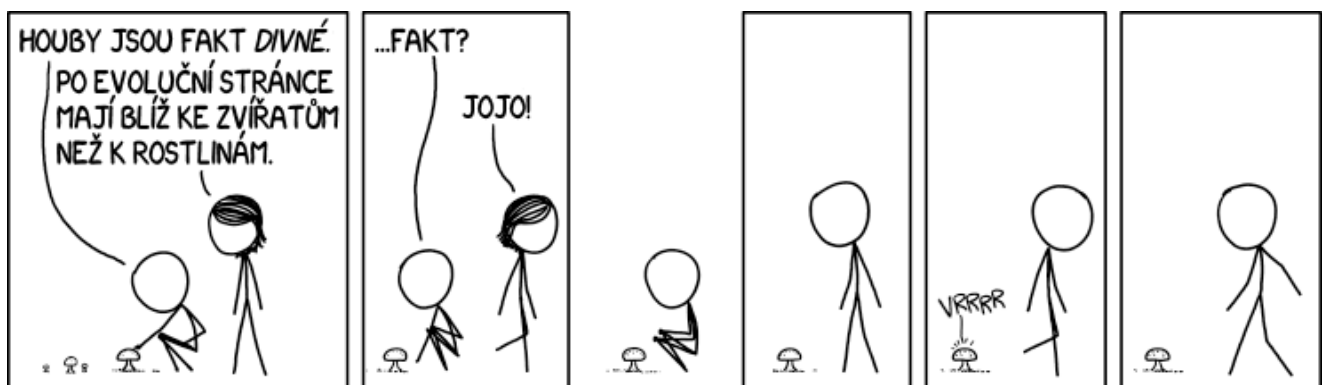

Slovníček odborných termínů

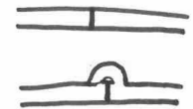
MYKOLOGICKÁ ČÁST

hyfa – houbové vlákno, u „vyšších hub“ přehrádkované (septa)

generativní – tenkostěnné i tlustostěnné, větvené, přehrádkované, častá tvorba přezek;

skeletové – rovné, málo větvené, tlustostěnné, úzké lumen, dlouhé úseky mezi septy (zdánlivě nepřehrádkované), nikdy se nepřezkují;

ligativní (vazbové, binding) – taktéž tlustostěnné a prakticky bez přehrádek, leč hojně se větví (propojují skeletové hyfy => zpevnění pletiva).

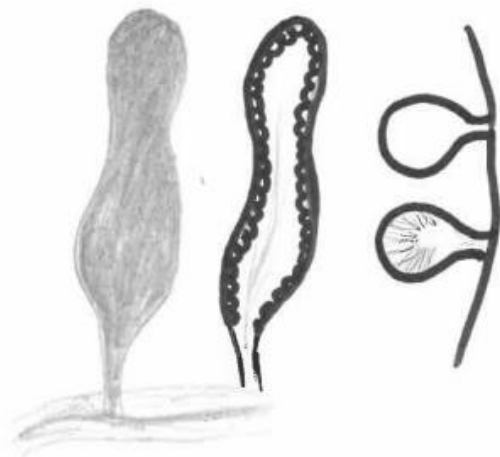
mycelium (podhoubí) – shluk hyf, představující tělo houby (stélku)

přezky – útvar na přehrádkách hyf (přítomnost/nepřítomnost je určovací znak)

rhizomorfy – silnější a často velmi dlouhý provazec podhoubí, na řezu s vrstevnatou strukturou; houbě slouží k přenosu živin, ukotvení v substrátu nebo k expanzi na další vhodná stanoviště (václavka – *Armillaria*)

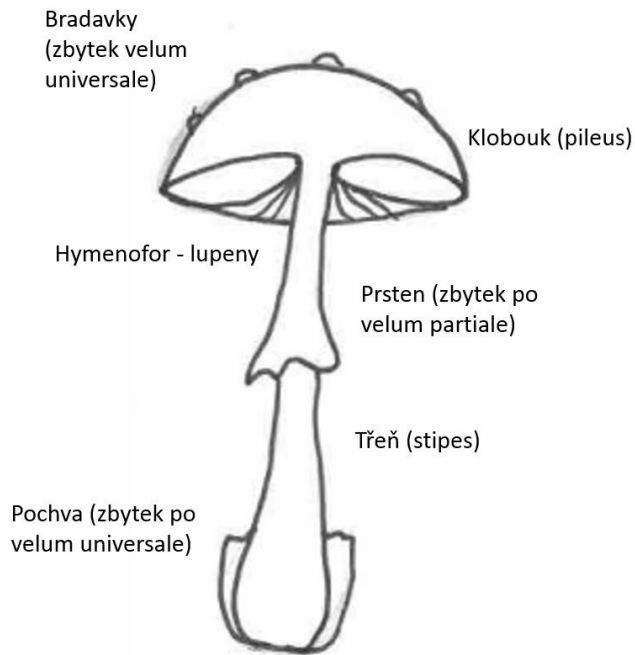
sklerocium – sterilní pletivný tvrdý útvar, klidové stadium. Objevuje se jen u některých druhů napříč systémem (např. choroš hlíznatý – *Polyporus tuberaster*, penízovka Cookeova – *Collybia cookei*, paluška štíhlá – *Typhula phacorrhiza*)

stroma – kompaktní shluk houbových vláken (nejčastěji tmavé a velmi tvrdé), vlastní plodnice houby jsou zanořené nebo rostou na povrchu. Například u řádu Xylariales – dřevnatkotvaré; pyrenomycety – „tvrdohouby“ (sazovka – *Daldinia*, dřevomor – *Hypoxylon*, dřevnatka – *Xylaria*) nebo u řádu Hypocreales – stromata často barevná (housesnice – *Cordyceps*, masenka – *Hypocrea*).

hygrofánnost / hygrofánní – zvýšená schopnost plodnic některých druhů hub vsakovat dešťovou vodu nebo vzdušnou vlhkost, díky čemuž bývá vlhká část plodnice výrazně tmavší

plodnice – útvar, na kterém se tvoří spory, rozmnožovací orgán houby; askokarp / basidiokarp

fruktifikace – tvorba plodnic

Hymeniální plodnice (houby rouškaté):

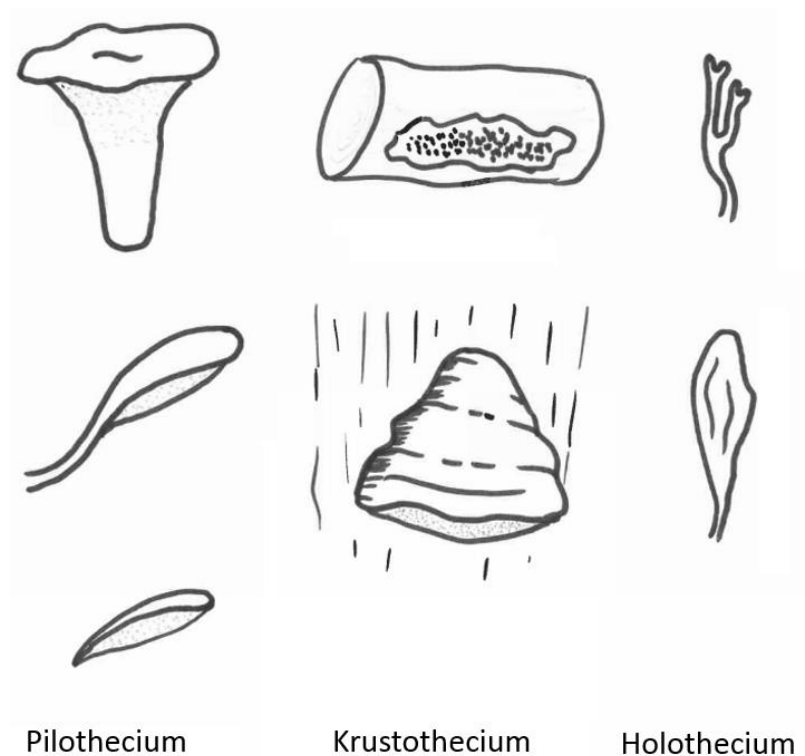
Spory se vyvíjejí v hymeniu

Typ plodnic:

holothecium – rozlité, kyjovitá, keříčkovitá, hymenium pokrývá ± celý povrch plodnice

pilothecium – plodnice jednoletá, s jednorázovým vývojem, diferencovaná na klobouk a třeň, hymenofor pokrývá spodní část klobouku

krustothecium – plodnice s postupným vývojem (přirůstající), jedno- nebo častěji víceletá, může a nemusí být členěna na klobouk a třeň, hymenofor pokrývá většinou spodní část klobouku

hymenofor – část plodnice hub, která nese hymenium (výtrusorodou vrstvu), na kterém se tvoří spory (výtrusy)

rourky – typ hymenoforu – válcovité, duté, zpravidla vzájemně srostlé struktury, jejichž vnitřní strana je vystlána hymeniem; typické zejména pro hříbovitě (hřib smrkový – *Boletus edulis*) a chorošovitě houby (troudnatec kopytovitý – *Fomes fomentarius*)

labyrintický – typ rourkovitého hymenoforu, jehož póry jsou polouzavřené, a mající tak vzhled bludiště; typický např. pro běžný sítkovec dubový (*Daedalea quercina*)

lupeny – typ hymenoforu – lištovité struktury, většinou paprscitě uspořádané, hymenium se nachází na jejich plochách; tento typ hymenoforu nalezneme např. u muchomůrek (*Amanita*), holubinek (*Russula*) nebo bedel (*Macrolepiota*, *Lepiota*, *Chlorophyllum*, *Leucoagaricus*)

ostny – typ hymenoforu – kuželovité nebo válcovité struktury, hymenium se nachází na jejich povrchu; typické pro lošákovité

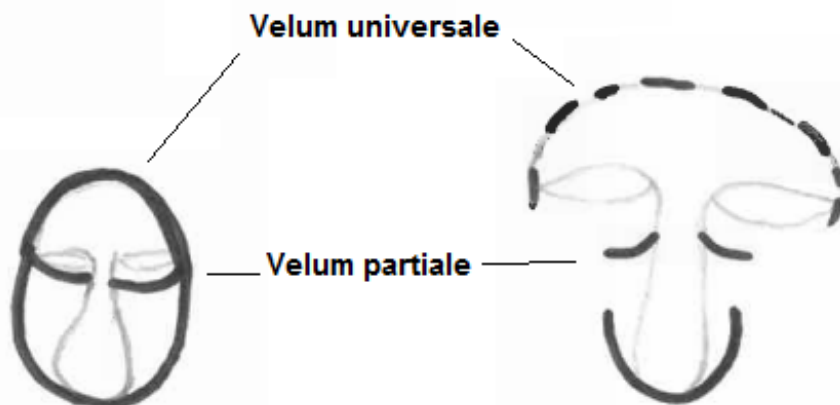
houby a korálovce

hladký, zprohýbaný, lamelovitý...

velum – útvar chránící mladé plodnice

závoj (velum parziale) – kryje lupeny/rourky; v dospělosti tvoří prsten

plachetka (velum universale) – zakrývá celou plodnici; v dospělosti jsou jeho roztrhané zbytky na plodnici patrné na klobouku (šupinky, zrnka, bradavky...) a na bázi třeně v podobě pochvy

Gastroidní plodnice (břichatkovité houby):

Spory se vyvíjejí v uzavřené plodnici

gleba (teřich) – výtrusotvorné pletivo, basidie se tvoří volně v teřichu nebo pokrývají stěny dutin, komůrek nebo lamel

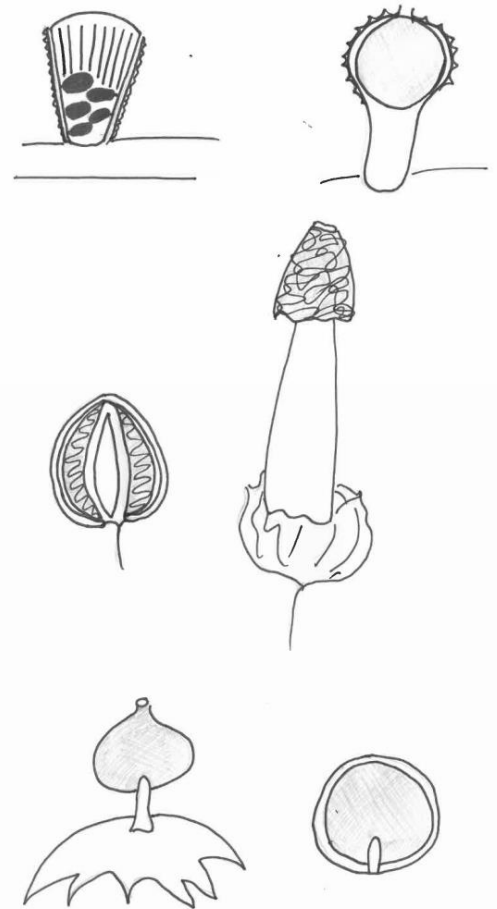
peridie (okrovka) – obal (často dvouvrstvý – endoperidie a exoperidie – např. u rodu hvězdovka – *Geastrum*); hladké, ostny, areoly...

peridiola (pecička) - kulovitý nebo čočkovitý tuhý útvar, který uzavírá hymenium (číšenka rýhovaná – *Cyathus striatus*, měcháč písečný – *Pisolithus tinctorius*)

receptakulum (nosič) – speciální struktura u řádu *Phallales*, slouží na rychlé vynesení hymenia výš nad úroveň země (hadovka smrdutá – *Phallus impudicus*, psivka obecná – *Mutinus caninus*)

subgleba – sterilní část plodnice (může a nemusí být přítomna, pýchavka obecná – *Lycoperdon perlatum*)

ústí – otvor v peridii, kterým unikají spory (přítomen například u *Geastrum*, nepřítomen u rodu pestřec – *Scleroderma* – jeho plodnice se rozpadá)

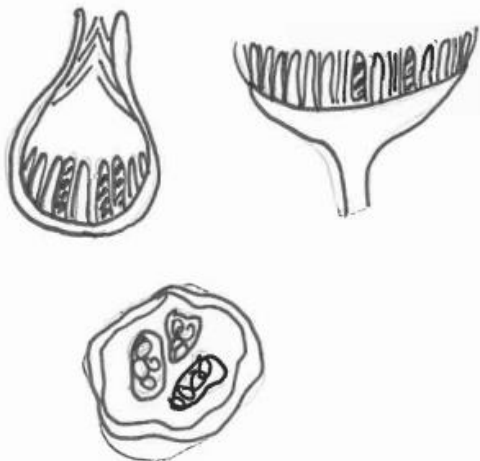

Houby vřeckaté, typy plodnic:

apothecium: otevřená plodnice s rouškem (theciem) na povrchu

perithecium: lahvicovitá plodnice s jedním vyústovacím otvorem

kleistothecium: uzavřená plodnice bez vyústovacího otvoru

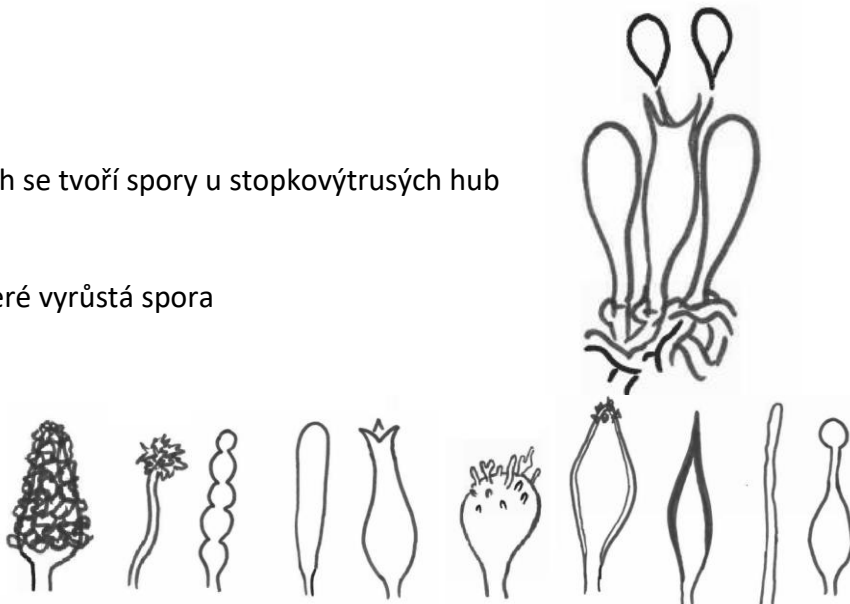

Mikroskopické charakteristiky

basidie – buňky v hymeniu, na kterých se tvoří spory u stopkovýtrosých hub (basidiomycety)

sterigma – stopka na basidii, z které vyrůstá spora

cystidy – sterilní buňky druhově charakteristického tvaru (u různých hub mohou být přítomny nebo chybět), vyčnívají z hymenia

dělení podle polohy na plodnici:

pileocystidy (pileus – klobouk, cystidy

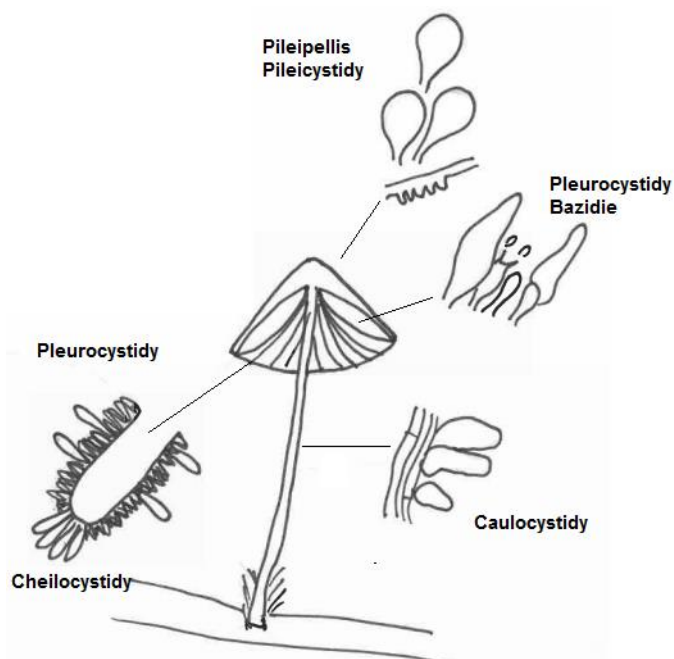
v pokožce klobouku)

caulocystidy (na třeni)

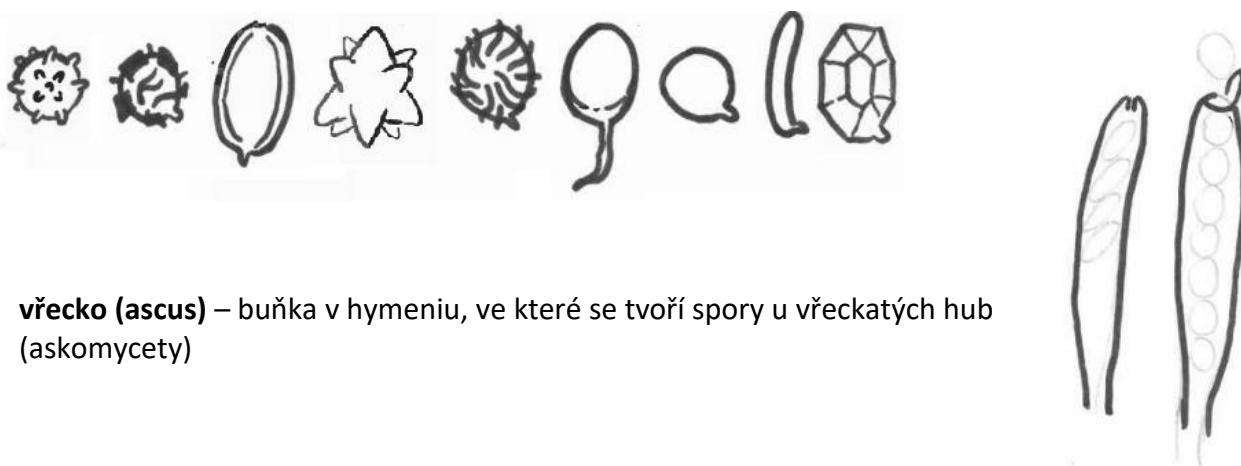
pleurocystidy (na ploše lupenu)

cheilocystidy (na ostří lupenu)

sety – dlouhé tenké brvovité buňky, hnědě zbarvené, tlustostěnné a na konci zašpičatělé, prorůstající hymeniem a často ostnitě vyčnívající z hymenia (typické pro řád *Hymenochaetales*, ale i některé choroše či čirůvkovité – *Tricholomataceae*)

spory (výtrusy) – buňky sloužící k reprodukci (případně též k přežívání určitého období), z nichž může po vyklíčení vzniknout nový jedinec (na rozdíl od semen vyšších rostlin nejsou tvořeny specializovanými strukturami a jsou jednobuněčné). Rozměry spor jsou mikroskopické, v rozsahu zhruba od 2 do 200 mikrometrů – barva, tvar a ornamentika druhově charakteristické (určování); askospory/basidiospory

vřecko (ascus) – buňka v hymeniu, ve které se tvoří spory u vřeckatých hub (askomycety)

Ekologie

parazit – organizmus získávající uhlík z tkání jiného živého organismu

saproparazit – organizmus, který dokáže získávat uhlík paraziticky i saprotroficky (např. houba napadne strom, který postupem času zahubí, a pak jej několik let rozkládá)

saprotrof – organizmus získávající uhlík rozkladem tkání již odumřelého organismu

lignikolní (saproxylický) – žijící na dřevě (kmenech, větvích, pařezech apod.)

terestrický – žijící na holé zemi nebo vrstvě rostlinného opadu

mykorhizní – organizmus (houba) získávající uhlíkaté látky symbiotickým vztahem (vztah prospěšný pro oba organizmy) s rostlinami.

Mikroskopování hub:

Základní mikroskopovací média:

- **destilovaná voda**
- **hydroxidy** (KOH, NaOH, 2–5 % vodný roztok) – projasňují preparát, změkčují a narušují buněčné struktury (lepší barvení např. Kongo červení),

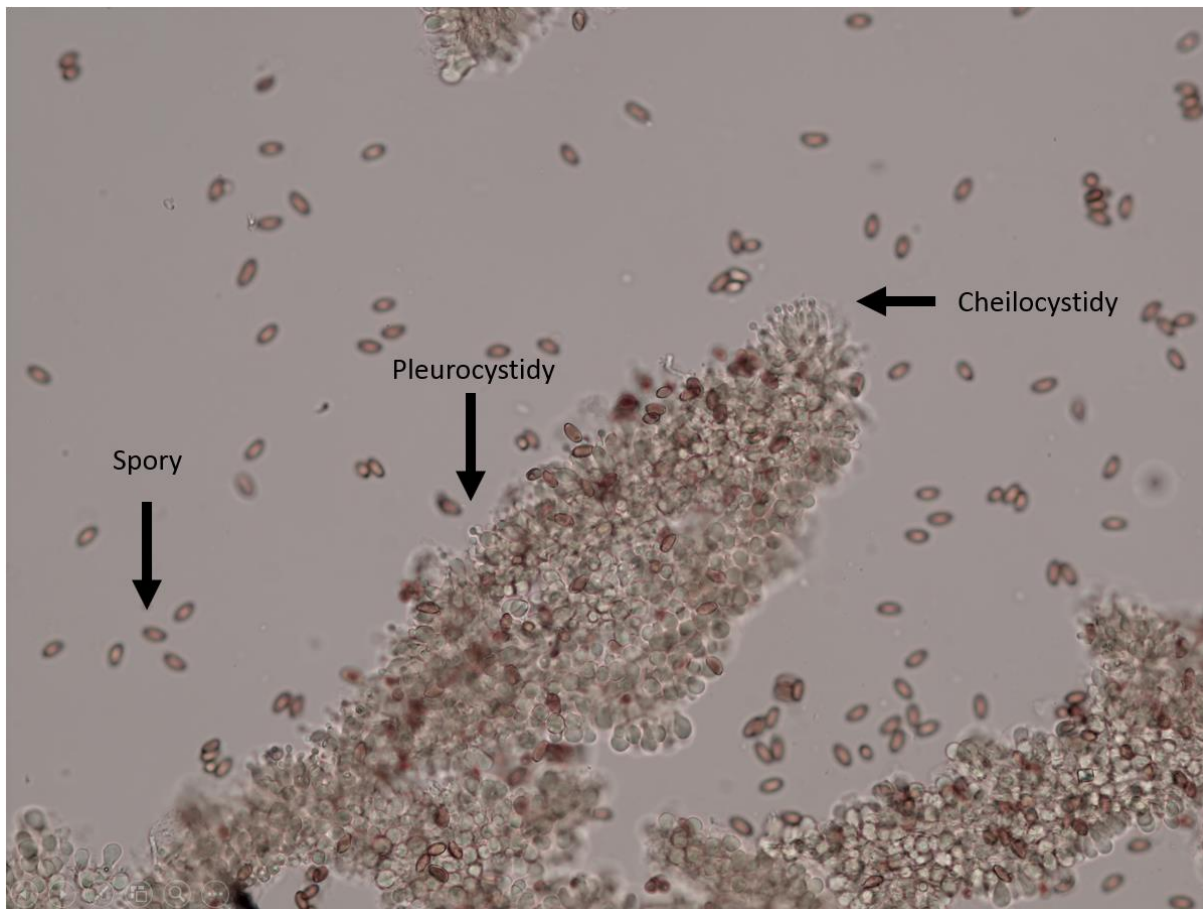
pozor!! - mohou měnit velikost/tvar některých pozorovaných struktur – bobtnání

- **Kongo červeně** (Congo-red; roztok ve vodě nebo NH_4OH) – barví stěny hyf, nejpoužívanější
- **Melzerovo činidlo** – roztok KI, I_2 a chloralhydrátu ve vodě
- **bavlníková (anilinová, kotonová) modř** – roztok barviva v kyselině mléčné nebo laktofenolu

Determinaci na druhové i vyšší úrovni mohou napomoci chemické reakce:

- amyloidní reakce – modrání stěn orgánů obsahujících škrob v látkách obsahujících jód (Melzerovo činidlo);
- dextrinoidní (pseudoamyloidní) reakce – žlutohnědorezavé zbarvení struktur taktéž působením jódového činidla;
- inamyloidní – beze změny (žlutavé zbarvení);
- cyanofilní reakce – modrání chitinózních struktur v roztoku bavlnové modři.

Roztlakový preparát lupenu sametovky prstovité – *Conocybe subpubescens* v Melzerově čínidle

Roztlakový preparát thecia (výtrusorodého rouška) řasnatky krátkonohé – *Peziza micropus* v Melzerově čínidle

